ABORDAREA POEMELOR TRUBADUREȘTI – ÎNTRE RESCRIERE ȘI TRADUCERE

CHRISTINA ANDREEA MIȚARIU
Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir" din București, România

Abstract: The present paper sets out to follow the trajectory of the poetic art of the Provencal troubadours, which emerged at the beginning of the twelfth century in Occitania and has taken various forms in various cultures all the way to the present. Nietzsche considered them the true founders of modern European culture, while Ayn Rand viewed the troubadour as "the spiritual ancestor or the symbol of the *Romantic* man" (Rand 1975, 118). Almost a millennium after the appearance of the troubadour art, it is interesting to investigate the extent to which we can preserve unchanged that combination of love and poetry when translating it into various cultures.

Keywords: troubadour, l'art de trobar, Provencal poetry, poetic art, fixed form poetry.

În zorii secolului al XII-lea, în Occitania apăruse o formă literară „modernă" care va influența întreaga Europă. Trubadurii s-au impus ca autori-compozitori și, uneori, interpreți ai unor opere ce dezvăluiau o ingeniozitate incredibilă. Arta lor – *l'art de trobar* – cânta dragostea, bucuria și prospețimea, într-o alchimie subtilă de cuvinte și sunete. Iubirea și poezia se întrepătrundeau și se condiționau reciproc, într-o manieră artistică de un rafinament fără precedent. Însă pentru a înțelege și simți acest univers, publicul trebuia să fie pregătit să citească printre rândurile scrise în *plana lenga romana* și să deslușească elaborata împletitură metrică și melodică a cântecelor. Poemele trubadurilor occitani presupun o artă încifrată, care atingea deopotrivă intelectul și inima, spre deosebire de poezia romanticilor, apărută ulterior, care viza mai ales sensibilitatea. Din acest motiv, trubadurii aduseseră prin lirica lor un fel de cod social, poetic și psihologic. Astfel, pentru a putea recepta o parte din creațiile

BDD-V4225 © 2017 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 01:52:29 UTC)

trubadurilor era nevoie de o anume educație. Trubadurii nu exprimau doar sentimente, ci vehiculau un cod, nefiind, după cum s-a spus, atât de importantă sinceritatea lor, ci impresia de sinceritate.

Originalitatea lucrării este o valoare modernă, aproape inexistentă în arta trubadurescă, în care reutilizarea unei melodii preexistente pentru a o adapta unui alt poem reprezenta un principiu de creație. De asemenea, oralitatea reprezenta o condiție obligatorie de existență a acestor poeme cântate, prilejuind fiecărui interpret să le „ajusteze" în funcție de talentul personal. Paul Zumthor făcea referire la participarea activă a interpretului în procesul de creație artistică, introducând în lucrarea *La mesure du monde* (1993, 366) termenul de „autor-participant".

După aproape un mileniu de la apariția artei trubadurilor, este interesant de observat în ce măsură se poate păstra nealterată acea osmoză între poezie și iubire, trecând prin proba transpunerii în culturi diferite, cu ajutorul traducerii sau chiar al rescrierii.

Marele medievist Jacques Le Goff insista în lucrarea sa *La Civilisation médiévale* asupra necesității de a disocia civilizația medievală de istoria tradițională, rupând astfel lanțul genealogic. De asemenea, este interesant de văzut ce s-a păstrat din moștenirea trubadurescă și ce a devenit ea de-a lungul secolelor.

Cu toate că această tradiţie a fost etichetată drept „eretică" şi practicanţii ei au fost decimaţi în cadrul aşa-numitei Cruciade Albigensiene, ideile acestei culturi au supravieţuit şi au fost răspândite în nordul Franţei de către *trouveri*, în teritoriile germanice de către *minnesangeri* şi în Peninsula Iberică de către *vihuelistas*. Mai mult decât atât, influențele liricii provensale au depășit spațiul european, inspirând poeți ca Erza Pound, Harold și Augusto de Campos.

Trobar-ul reprezintă o formă artistică excepțională de celebrare a iubirii și a poeziei într-un limbaj poetic inedit și virtuoz. Apărut în *langue d'oc* în plin Ev Mediu (între secolele al XI-lea și al XII-lea), acest „tipar", ce ridica iubirea la nivel de artă, este greu aplicabil structurilor mentale ale omului post-modern, atât de puternic marcat de pragmatismul existențialist.

Prezentul articol nu își propune să se întoarcă la o lectură a poemelor trubadurești medievale, în contextul lor lingvistic și istoric original, ci să realizeze o scurtă problematizare a raportării contemporane la *trobar*, la reinventarea acestei arte în context actual. Din această perspectivă, traducerea acestor poeme reprezintă un adevărat proces de creație, o re-scriere ce utilizează resursele poetului inițial, transpuse într-o altă realitate istorică și lingvistică.

BDD-V4225 © 2017 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 01:52:29 UTC)

Lectura în sine a textelor medievale devine din ce în ce mai dificilă, odată cu trecerea timpului. Sursele provensale anterioare secolului al XIV-lea abundă în „occitanisme" adesea opace pentru traducători și lingviști. Uneori, întreg repertoriul textual al unei perioade vădește o interpretare lingvistică extrem de delicată. Specialiștii au remarcat tendința medievistului de a se raporta la traducerile *princeps*, atunci când acestea există. Dar, de cele mai multe ori, raportarea la un element suplimentar complică îndeplinirea misiunii lor. Pentru a studia minuțios o sursă, utilizarea traducerii trebuie să fie străjuită de un întreg ansamblu de precauții metodologice. Ideal ar fi ca, în situația în care se poate vorbi de o bună stăpânire a limbii-sursă, să se intre în contact direct cu textul, pentru a se elimina influențarea *a priori* exercitată de o traducere care, prin esență, rămâne subiectivă, indiferent de calitatea ei. Există, oricum, o mulțime de posibilități de interpretare sau de variante stilistice, iar până și cele mai bune traduceri pot ascunde greșeli mai mult sau mai puțin împovărătoare.

În situația unui text celebru, deja îndelung „prelucrat", utilizarea mai multor traduceri concurente în aceeași limbă poate servi ca măsură de siguranță metodologică, sugerând vastitatea și diversitatea posibilelor interpretări. În special, compararea versiunilor apărute într-o perioadă determinată permite reliefarea relativității alegerilor. Aceasta este una dintre cele mai importante perspective din care specialistul poate estima atât evoluția, cât și limitele transgresiunii dintr-o limbă în alta.

Evaluarea semantică a termenilor medievali și evoluția acestora în timp interferează de fapt cu pierderea relativă a stăpânirii vectorilor lingvistici ai limbii-sursă. Astfel, putem compara traduceri vechi de o calitate excelentă, mânați mai mult sau mai puțin conștient de tendința de a „moderniza" conceptele medievale, punând în prim-plan problematica echivalențelor lexicale. Această „corecție bifocală" realizată prin consultarea concomitentă a textului și a traducerii/ traducerilor lui are, de asemenea, avantajul de a corecta potențialele inadverențe prilejuite de interpretarea restrictivă a oricăruia dintre texte.

După cum preciza și V. Gak, prin analiza comparativă a textului original şi cel al traducerii se poate ajunge la o argumentare ştiinţifică obiectivă a multor aspecte ale traducerii. Analiza comparativă permite stabilirea echivalenţelor, dar şi a legităţilor interlingvistice care, pe de o parte, îmbogăţesc teoria traducerii, iar, pe de altă parte, îl ajută pe traducător în alegerea formelor morfosintactice corespunzătoare. În plus, confruntarea originalului cu

BDD-V4225 © 2017 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 01:52:29 UTC)

traducerea îi permite să sesizeze în ce măsură sunt justificate modificările. Acestea pot fi efectuate cu scopul clar de a stabili cu cât mai mare acuratețe echivalențe interlingvistice, capabile să redea cu maximă exactitate conţinutul în limba-ţintă. Ele se pot focaliza la nivel de cuvânt, îmbinare de cuvinte, propoziţie, frază, unitate sintactică complexă şi text – unitatea maximală a discursului. Este imposibil însă de a aduce justificat în discuție chestiuni legate de lexicografie sau lexicometrie într-un text tradus. În schimb, poate fi totuși util să se ia în considerare diferitele variante de traducere a textului, pentru a evita „fetișizarea" excesivă a originalului care, oricum, în afara statutului său textual adesea ambiguu, a suferit deja diverse intervenții, legate de procesul de editare.

Lectura paralelă a originalului și a traducerii/traducerilor ar trebui, în cele din urmă, să ducă la soluționarea problemelor semantice inerente interpretării textului, regăsind în aceasta una dintre principalele mize ale cercetării în istoria medievală, așa cum o definise Alain Guerreau. Specialistul francez s-a ocupat cu precădere de aspectul semantic din perspectivă diacronică, de erorile de traducere, de diferența colosală dintre sensul cuvântului într-un text medieval și ceea ce înțelegem noi. Ilustrativ este exemplul termenului *vinea* care, făcând saltul istoric din perioada medievală până în prezent, devine un concept aproape complet diferit ca încărcătură semantică. A traduce acest termen cu „viță-de-vie" este, în opinia autorului, un nonsens perfect: „il n'y a pas […] de mot qui soit, même de loin, un équivalent acceptable du terme *vinea* dans une charte du XIe siècle" (Guerreau 2001, 234). Prin aspect, prin intervenția omului, prin produsul final, *via* secolului al XI-lea se deosebește de vița-de-vie a secolului al XX-lea. Diferența este dată cu precădere de faptul că pentru autorul medieval (un călugăr), *vinea* este încărcată de conotații biblice, iar vinul este sângele lui Hristos. Guerreau consideră că în astfel de situații, medievistul se confruntă cu un *«examen de l'intraduisibilité»*, altminteri traducerea ar implica o dimensiune educațională cu totul străină de carte.

Dificultăţile reale apar cu adevărat atunci când semantismul expresiei lingvistice din limba-sursă nu coincide totalmente cu cel din limba-ţintă şi *viceversa* sau în cazul în care lexemul din limba-sursă nu are echivalent în limba-ţintă. Sub acest aspect traducerea poemelor trubadurești devine dificilă, în special într-o cultură în care iubirea curtenească și toate aspectele ce o implică sunt inexistente pe plan istoric.

Practic, realitatea specifică culturii dintr-o epocă de care ne despart aproximativ 900 de ani trebuie redată într-un limbaj sintetic,

BDD-V4225 © 2017 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 01:52:29 UTC)

forțat să poată cuprinde această bogăție poetică. Referindu-ne strict la traducerea de *poezie*, dificultățile par să se amplifice. După cum sublininiau Bantaş şi Croitoru, idealul rămâne mereu acelaşi şi mereu de neatins, ca *„*transcriere a unui poem într-o altă limbă cu convingerea că aşa ar fi scris-o poetul însuşi dacă s-ar fi exprimat în limba respectivă*”* (Bantaş, Croitoru 1998, 23).

Traducătorul de poezie este, în mod ideal, el însuși un poet, atâta vreme cât are ca obiectiv păstrarea sau reconstrucția farmecului versului, linia melodică a acestuia, puterea de sugestie a figurilor de stil, jonglând cu cuvintele astfel încât să sune cât mai fidel originalului. Cert este că teoriile poetice ale traducerii sunt singurele în măsură să „lumineze” drumul traducătorului literar. Atâta vreme însă cât apropierea sa de literatură este și rezultatul unei afinități profunde, a discernământului, și, mai ales, al talentului.

> Căci, „traducerea este – cum o descrie Newmark – în primul rând, o știință ce presupune cunoașterea și verificarea faptelor și limbii care le descrie – la acest nivel se verifică ceea ce este fals și neadevărat; în al doilea rând, este o aptitudine legată de folosirea limbajului adecvat și general acceptat; în al treilea rând, este o artă care face distincție între literatura de bună calitate și cea de calitate inferioară – acesta este nivelul la care traducerea este creatoare, intuitivă şi, uneori, chiar inspirată; în ultimul rând, traducerea este o problemă de gust: aici argumentele tac și vorbesc preferințele, traducerile meritorii fiind reflectarea diferenţelor individuale” (Newmark 1998, 6).

Ceea ce intrigă la poezia trubadurilor este faptul că, încă din primele sale etape constitutive, ea dă dovadă de o incontestabilă maturitate a expresiei și rafinamentului, prefigurând astfel o formă poetică bine definită, ce nu putea fi atinsă decât prin contribuția unor poeți anteriori.

Fiind lirică în adevăratul sens al cuvântului, poezia trubadurescă unește cu măiestrie vers și melodie, apărând ca un fenomen artistic complex, fapt de care trebuie ținut cont în procesul traductologic. Considerăm că este interesant de observat destinul acestei legături încercate de proba timpului și a transpunerii în alte culturi, fie că este vorba de traduceri propriu-zise sau de re-scrieri.

Deşi Occitania era compusă din numeroase entităţi feudale mici (Grillo 1989, 66), *langue d'oc* a beneficiat în epoca medievală de o ortografie comună şi a servit admirabil ca limbă a filozofiei, ştiinţei, dreptului şi artelor, ca şi drept dialect cotidian al vorbitorilor săi. Folosirea ei a continuat până în secolul al XIV-lea, iar declinul care i-a

BDD-V4225 © 2017 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 01:52:29 UTC)

urmat este strâns legat de evoluţia puterii regale şi a statului francez. Trubadurii vorbeau numeroase dialecte, chiar dacă occitana era limba lor literară, limbă la contribuția căreia ei au pus piatra de temelie. Sub acest aspect, trebuie să ținem seama de faptul că occitana avea oarecum o tentă artificială și foarte condensată, fie că ne referim la nivel lingvistic, fie semantic. Numeroase cuvinte erau omografe, iar ei se foloseau din plin de această resursă.

Din alt punct de vedere, recurența temelor și a procedeelor stilistice utilizate creează de multe ori confuzie în ceea ce privește originalitatea poemelor. De foarte multe ori se relua aceeași melodie, procedeu ce îngreunează în cercetările moderne identificarea stilului unui trubadur.

Sub acest aspect, scrierea nu trebuie privită ca finalitate, ci mai degrabă ca rezultat al unei transmisiuni în lanț, un act de creație extras dintr-un continuum integrat tradiției orale, ce poartă marca unei practici bine stăpânite.

Așa cum autenticitatea este o noțiune ce ține de modernitate, la fel și diferențierea stilurilor a fost adusă în discuție tot la mult timp după ce vremea trubadurilor a apus. Jean-Michel Caluwé sublinia această diferență, menționând că trăitorii acelor vremuri cel mai probabil că nu realizaseră o clasificare a genurilor, așa cum o avem acum:

> „Il est vrai aussi que le statut de l'œuvre médiévale est tellement différent de ce que nous attendons aujourd'hui d'une œuvre, que la question des genres, telle que nous la concevons aujourd'hui ne saurait sans difficulté extrapolée au Moyen Âge" (*Du chant à l'enchantement*, 33).

Mulți dintre trubaduri par să caute voit să își șocheze auditoriul, fie printr-un laconism brutal, fie printr-o acumulare excesivă de consoane sau prin alcătuirea versurilor dintr-o succesiune de cuvinte monosilabice, procedee condamnate de Malherbe.

Celebrul cântec *La fleur inverse*, atribuit lui Raimbaud d'Orange, este amețitor în versiunea sa originală, prin efectul creat de faptul că aceleași opt cuvinte realizează rima în cele șase strofe. Reiterarea nu este însă decât aparent perfectă, pentru că de fapt este vorba de mici variațiuni: în strofele impare apare adjectivul feminin *enversa*, în timp ce în strofele pare apare *inverse* (persoana I a indicativului prezent al verbului *inverser*) sau pluralul *tertres* în strofele impare și singularul *tertre*, în strofele pare etc. De altfel, în interiorul fiecărei strofe, niciun vers nu rimează cu altul, astfel că am

BDD-V4225 © 2017 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 01:52:29 UTC)

putea considera că ele nu sunt gândite pentru a flata urechea ascultătorului, ci intelectul.

Iată mai jos exemplul primei strofe a poemului:

Er resplan la Hors enversa Voici que resplendit la fleur inverse l'els Irencans ranex e pels tertres sur rocs rugueux et sur tertres.

Quais Hors? Neus, gels et conglapis, Quelle fleur? Neige, gel, givre, Que cotz c destrenh e trenca, qui frappe, tourmente, tranche,

Don vey morz quils, critz, brays, sis- à cause de quoi je vois morts pépie-clcs ments, cris, bruits, sifflements

Pels fuels, pels rams e pels giscales, en feuilles, branches, jeunes pousses.

Mas mi te vert e jauzen joys, Mais me tient vert et joyeux Joie

Er quan vey secx los dolens croys, quand je vois desséchés les tristes méchants.

Chiar și o traducere exemplară, cum este cea realizată de Pierre Bec pierde oarecum din măiestria originalului:

Quand paraît la fleur inverse
Sur rocs rugueux et sur tertres,
- Est-ce fleur? Non, gel et givre
Qui brûle, torture et tronque! –
Morts sont cris, bruits, sons qui sifflent
En feuilles, en rains, en ronces.
Mais me tient vert et joyeux Joie,
Quand je vois secs les âcres traîtres.

Culmea sofisticării în ceea ce privește dispunerea rimelor este atinsă de sextina lui Arnaut Daniel, intitulată *Lo ferm voler q'el cor m'intra*[1], pe care el însuși o numea „sa chanson d'ongle et d'oncle", în care, de-a lungul celor șase strofe, cele șase cuvinte ce rimau (*intra, ongla, arma, verga, oncle, cambra*) sunt permutate după o regulă complicată.

Pe măsură ce ne îndreptăm atenția spre genul *trobar clus*, unde ermetismul este voit, procedeele stilistice puse în operă sunt cu atât mai dificil de recreat într-o altă limbă. Probabil că aceasta era și intenția autorului, aceea de a-și selecta auditoriul, rezervându-și creațiile unui public foarte restrâns și avizat.

[1] Voința fermă ce-n inimă-mi intră.

BDD-V4225 © 2017 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 01:52:29 UTC)

Bazându-ne pe contribuțiile unor poeți contemporani, cum ar fi: Jacques Roubaud, a poeților ce aparțin grupului oulipian francez, Ezra Pound din Statele Unite sau Augusto și Haroldo de Campos din Brazilia, putem observa în ce măsură mai poate deveni limbajul poetic oglindă a unei forme idealizate de a iubi, în ce măsură mai poate impresiona cititorul acea formă poetică extrem de codificată și inventivă – *cansos* – fără de care iubirea nu putea fi evocată de trubaduri. Cert este însă că influența pe care au exercitat-o trubadurii asupra altor culturi ale acelor vremuri reverberează până în zilele noastre. Astfel, melanjul poliglot, practic intraductibil, nu din rațiuni tehnice, ci stilistice, este întâlnit în continuare, în cele mai diferite contexte. De exemplu, textul poetului dadaist Tristan Tzara *L'amiral cherche une maison à louer* reprezintă un melanj de discurs a 3 observatori care perorează simultan, fiecare într-un alt idiom. Un alt exemplu în acest sens ar putea fi poeta de origine italiană Amelia Rosselli, care la vârsta de 25 de ani scria un lung poem liric cu formă liberă: *Diario in tre lingue*, în care trei limbi diferite (italiana, engleza și franceza) se înlănțuiau grațios.

Jacques Roubaud evoca în prefața unei cărți intitulată *La Fleur inverse* (după celebrul poem al lui Raimbaud d'Orange) un canso atribuit lui Guillaume IX d'Aquitaine, *À la douceur du temps nouveau*:

Ab la dolchor del temps nouvel	À la douceur du temps nouveau
foillo li bosc e li aucel	les bois feuillissent les oiseaux
chanton chascus en lor lati	chantent chacun en son latin
segon lo vers del novel chan	selon les vers du nouveau chant

„Timpul cel nou" este primăvara, anotimpul când în mod simbolic totul renaște, iar păsările – prefigurând trubadurii – cântă, fiecare pe limba ei, „cântecul cel nou". De aceea, după cum preciza Roubaud, primăvara sărbătorim poezia „de secole în toate limbile Europei". Cuvintele *canso*-ului asociază cât se poate de relevant delicatețea cântecului și a primăverii, cu dorința și cu iubirea:

La nostr'amor va einassi	La notre amour va ainsi
com la brancha de l'albespi	que la branche d'aubépine
qu'est sobre l'arbr'en creman	qui est sur l'arbre en tremblant
la nuoit ab la ploi'ez al gel	la nuit dans la pluie et le gel
tro l'endeman que-l sols s'espan	le lendemain le soleil se répand
per la fueilla vert el ramel	par les feuilles vertes les rameux

BDD-V4225 © 2017 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 01:52:29 UTC)

Roubaud atrage atenția asupra faptului că aproape nouă secole separă varianta originală a *canso*-ului de noi, fapt ce ne împiedică să ne imaginăm cum de, la vremea aceea, modul de a trăi și a cânta iubirea evocat în versurile sale a constituit o noutate: *„la langue neuve de l'amour parla, en langue romane. […] L'oc, le provençal, l'occitan comme on voudra. Une manière neuve d'être dans la poésie, qui n'est pas celle de la Chanson de Roland, naît alors, en langue provençale"* (Roubaud 1986, 183).

J. Roubaud spunea că dragostea însăși, în sensul ei plenar, pare o invenție a secolului al XII-lea, atribuită trubadurilor. Invenția lor nu este însă sentimentul în sine, ci legătura lui indisolubilă cu poezia, modul în care iubirea alimentează și potențează elanul artistic al trubadurilor.

Așa cum afirmă în prefața lucrării sus-amintite, poetul preferă contemporaneității arhaismul *trobar*-ului, mult mai valoros:

> „Écrire des poèmes, composer de la poésie dans les conditions contemporaines est un exercice difficile. S'obstiner dans cette voie suppose le choix d'un modèle, la référence à une époque favorisée où la poésie fut, et brilla. J'ai choisi la Provence du XIIe siècle. On peut penser la poésie à travers les Troubadours, leur exemple. La poésie la plus contemporaine, pour survivre, doit se défendre de l'effacement, de l'oubli, de la dérision par le choix d'un archaïsme. L'archaïsme du trobar est le mien" (Roubaud 1986, 197).

Poate unul dintre poeții cel mai puternic marcați de stilul trubaduresc și aflați în afara spațiului romanic este Ezra Pound care, fascinat fiind de cultura vechii Europe și mai apoi a Chinei, a încercat să schițeze istoria umanității în o serie de *Cantos*, la care a lucrat aproape toată viața sa, din 1920, până în 1960. În *Cantos,* limba engleză interferează cu provensala trubadurilor, cu italiana prinților renascentiști, cu ideogramele chinezești și cu argoul soldaților din cel de-al Doilea Război Mondial.

Interesul față de acest izvor nesecat de inspirație s-a manifestat și la Josof Prokope, din Cehia, care în 2002 publica în colaborare cu Jiri Holub o antologie a poeziei trubadurilor. În introducerea acesteia, el menționa că publicul nu trebuie să fie obligatoriu avizat, să cunoască unele aspecte de bază ale literaturii occitane, pentru că, începând din secolul al XI-lea, iubirea se trăiește similar, pretutindeni în Europa.

Prokope remarca faptul că, creativitatea traducătorului este cu atât mai încercată, cu cât sunt luate spre traducere poeme mai vechi, ținând cont de faptul că între 60 și 80 % din lexicul occitan vechi este

BDD-V4225 © 2017 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 01:52:29 UTC)

compus din cuvinte monosilabice. De asemenea, e arhicunoscut faptul că trubadurii utilizau cuvinte sau expresii care puteau avea până la trei nivele de sens, pentru fiecare vers. Or aceasta constituie o enormă problemă pentru traducător.

De cele mai multe ori, traducerea se aseamănă cu un veritabil rebus, structurat pe următoarea schemă: majoritatea cupletelor numără maxim opt picioare, cu hemistihuri de câte patru picioare, iar în rest, fiecare cuplet reprezintă un grup semantic independent.

După cum mărturisea și Prokope, traducerile nu au cum să fie perfecte. Chiar dacă din punct de vedere filologic ele pot fi exemplare, rămân însă departe de a fi veritabile poeme.

Astăzi, respectând textul original și folosindu-ne de diversele instrumente pe care modernitatea ni le oferă (traduceri recente și mai vechi în marile limbi de cultură), putem maximiza performanța traducerii, rămânând perfect conștienți de faptul că, până și cea mai bună traducere rămâne o simplă încercare de interpretare și o continuă provocare pentru a fi devansată de o alta și mai *„fidelă" spiritului care a însuflețit originalul.*

Chiar și cu limitările date de impedimentele traductologice, arta trubadurescă merită a fi descoperită și apreciată pentru moștenirea pe care ne-a lăsat-o și pentru faptul că, în continuare, reprezintă un izvor de măiestrie artistică și înțelepciune.

Referințe bibliografice

Bantaş, A., Croitoru, E. *Didactica Traducerii.* Bucureşti: Editura Teora. 1998.

Bec, Pierre. *La lyrique française au Moyen Âge: XIIe-XIIIe siècles*: contribution à une typologie des genres poétiques médiévaux. Paris: Picard, 1977-1978, 2 vol.

Bec, Pierre. *Ecrits sur les troubadours et la lyrique médiévale.* Paris: Paradigme, 1992.

Brunot, Ferdinand. *Histoire de la Langue Française des Origines à Nos Jours*. Tome 1 (de l'époque latine à la Renaissance). Paris: Librairie Armand Colin, 1966.

Coşeriu, Eugen. „Portée et limites de la traduction". *Parallèles*, 1997, n° 19: 19-34. Cahier de l'Ecole de Traduction et d'Interprétation. Université de Genève.

Гак, В. *Сопоставительное исследования и переводческий анализ* // Тетради переводчика, № 16., Международные отношения. Москва. 1979.

BDD-V4225 © 2017 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 01:52:29 UTC)

Grillo, R. D. *Dominant Languages: Language and Hierarchy in Britain and France*. Cambridge University Press, 1989.
Le Goff, Jacques. *La Civilisation de l'Occident médiéval.* Colecția „Les Grandes Civilisations". Paris: Arthaud, 1984.
Guerreau, Alain. *L'Avenir d'un passé incertain. Quelle histoire du Moyen Âge au XXIe siècle?*. Paris: Le Seuil, 2001.
Marrou, Henri-Irénée. *Les troubadours*. Paris: Editions du Seuil, 1997.
Newmark, Peter. *A Textbook of Translation*. Singapore: Prentice Hall International, 1998.
Rand, Ayn. *The Romantic Manifesto*. II expanded edition. NY: New American Library, 1975.
Roubaud, Jacques. *La fleur inverse*. Paris: Ramsay, 1986.
Zumthor, Paul. *La mesure du monde*. Paris: Edition du Seuil, 1993.

Notiță biobibliografică

Christina Andreea MIȚARIU a absolvit în anul 1997 *Facultatea de Litere, Istorie și Filosofie* din cadrul Universității de Vest din Timișoara, specializarea Franceză-Germană. A continuat studiile cu modulul de studii aprofundate *Antropologie culturală*, în cadrul facultății sus-menționate. A urmat studiile doctorale în Romanistică, obținând în anul 2007 titlul de doctor în filologie, cu lucrarea *Lirica trubadurilor – un model romanic prestigios*, sub coordonarea dnei Prof. univ. dr. Ileana Oancea. Începând din anul 1997, activează ca titular la Facultatea de Management Turistic și Comercial Timișoara, din cadrul Universității Creștine „Dimitrie Cantemir" din București.

BDD-V4225 © 2017 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 01:52:29 UTC)